

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
Факультет соціальної та психологічної освіти
Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи**

Сноз Марина Юріївна

спеціальність 231 Соціальна робота

РЕФЕРАТ

бакалаврської роботи
за освітньо-професійною програмою «Соціальна робота»

«СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ»

Керівник: доцент кафедри
соціальної педагогіки та
соціальної роботи, канд. пед. наук
Ісаченко Вікторія Павлівна

Умань – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОЇ ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ.....	6
1.1. Поняття і зміст соціальної геронтології.....	6
1.2. Особливості соціальної роботи з людьми похилого віку.....	9
1.3. Основні задачі і професійні обов'язки соціального працівника в роботі з літніми людьми.....	16
1.4. Основні напрямки соціальної роботи з людьми похилого віку у територіальному центрі соціального обслуговування населення.....	20
1.5. Законодавчі основи забезпечення життєдіяльності осіб похилого віку.....	24
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ	29
2.1. Аналіз сучасного стану соціальної роботи з людьми похилого віку.....	29
2.2. Характеристика вибірки та основних напрямів дослідження.....	33
2.3. Результати емпіричного дослідження.....	48
2.4. Рекомендації щодо поліпшення соціальної роботи з людьми похилого віку	55
ВИСНОВКИ.....	58
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження. Соціальна робота з людьми похилого віку, займає пріоритетне місце в системі соціального захисту населення.

До основних проблем, що постають перед людьми похилого віку, можна віднести низьке матеріальне забезпечення, зниження фізичної активності, погіршення стану здоров'я, низький рівень якості медичних послуг, байдуже ставлення близьких, переживання, викликані хворобою або втратою близьких людей. Через зайнятість дітей, відсутність сімейно-родинних відносин, літні люди часто залишаються наодинці зі своїми проблемами та змушені звертатися за допомогою до соціальних служб.

Актуальність роботи з людьми похилого віку в соціальній сфері обумовлена: зростанням в сучасних умовах ролі установ соціального обслуговування з організації соціальної підтримки людей похилого віку; важливістю задіяності соціального працівника, тобто людини, яка безпосередньо контактує з клієнтом, та знає його проблеми і намагається якомога більше йому допомогти; необхідністю виявлення літніх людей, розпізнаванням їх проблем і вжитті найбільш ефективних способів щодо їх усунення.

Сьогодні проблема покращення соціального обслуговування та забезпечення достатнього рівня життя людей похилого віку займає вагоме місце в системі соціального захисту населення. Початок XXI століття характеризується процесом стрімкого зросту демографічного старіння населення, що передбачає наявність високої чисельності людей похилого віку, а отже, кількість людей, що потребують соціальної допомоги дедалі зростає. Саме тому постає гостра необхідність значних змін в організації соціального захисту населення, у розширенні соціальних послуг та удосконаленні механізму соціального обслуговування людей похилого віку.

Мета дослідження – здійснити дослідження теоретичних засад та експериментально перевірити особливості організації соціальної роботи з людьми похилого віку.

Відповідно до поставленої мети нашого дослідження вирішуються наступні завдання:

1. Здійснити теоретичний аналіз проблеми соціальної роботи з людьми похилого віку.
2. На основі аналізу наукової літератури з'ясувати суть, різновиди та особливості соціальної роботи з людьми похилого віку.
3. Дослідити сучасний стан соціальної роботи з людьми похилого віку.
4. Розробити рекомендації щодо поліпшення соціальної роботи з людьми похилого віку.

Об'єкт дослідження – люди похилого віку.

Предмет дослідження – особливості соціальної роботи з людьми похилого віку.

Дослідно-експериментальна база дослідження. Дослідження проводилося на базі Тальнівського міського територіального центру соціального обслуговування населення (надання соціальних послуг).

Теоретична значущість дослідження полягає у наступних аспектах: окресленні основні напрямки соціальної роботи з людьми похилого віку, проаналізовано соціально-психологічні особливості осіб похилого віку.

Практична значимість дослідження визначається тим, що на основі дослідження теоретичних засад та експериментальної перевірки особливостей організації соціальної роботи з людьми похилого віку запропоновані рекомендації щодо поліпшення надання соціальних послуг.

Апробація результатів дослідження відбувалася шляхом публікації наукових тез та виступів на Всеукраїнських науково-практичних конференціях та семінарах: «Актуальні проблеми соціальної педагогіки та соціальної роботи» (Умань, 15 жовтня 2020 р.), «Актуальні проблеми соціальної роботи, педагогіки та психології в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку» (Умань, 25 листопада 2020 р.), «Спеціальна та інклюзивна освіта: теорія, методика, практика» (Умань, 25 березня 2021 р.), «Дистанційне навчання у закладі вищої освіти в умовах пандемії: виклики

сучасності» (Умань, 30 березня 2021 р.), регіональних науково-методичних та науково-практичних семінарах: «Інноваційний менеджмент в управлінні персоналом» (Умань, 8 жовтня 2020 р.), «Тренінгові технології у соціальній роботі» (Умань, 29 березня 2021 р.), «Громадські організації людей з інвалідністю крізь призму надання соціальних послуг» (Умань, 16 квітня 2021 р.).

Публікації автора за темою дослідження: основні положення та результати дослідження викладено у 2 тезах, які опубліковані у збірниках наукових праць за матеріалами конференцій та семінарів.

Структура та обсяг дослідження: робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Робота викладена на 60 сторінках, додатки та 58 бібліографічних джерел.

ВИСНОВКИ:

В результаті проведеного дослідження ми дійшли до наступних висновків:

1. Відповідно до першого завдання здійснено теоретичний аналіз проблеми соціальної роботи з людьми похилого віку.

Сутність соціальної роботи з людьми похилого віку полягає у соціальній реабілітації, що передбачає відновлення в звичних обов'язках, функціях, видах діяльності, характері стосунків з оточуючими людьми. Головне для соціального працівника це перетворення літньої людини з об'єкту (клієнта) соціальної роботи в її суб'єкта.

Соціальна робота має бути спрямована на підтримку, захист, допомогу, супровід та піклування про людей похилого віку.

Особливості в роботі з людьми похилого віку передбачають професійну діяльність соціального працівника, що має необхідну кваліфікацію у сфері соціальної роботи та виконує різноманітні види соціальної роботи. Соціальний працівник здійснює догляд та підтримку літніх людей. Він вивчає можливості та обмеження у фізичному стані людини внаслідок вікових хвороб, чи інвалідності.

Відповідно до соціального положення, побутових умов, стосунків із родиною, а також оточенням літньої людини, працівник вибирає методи, та способи здійснення заходів з догляду та підтримки рівня їх життєдіяльності, стану здоров'я, вирішення наявних проблем та потреб людей похилого віку.

При необхідності соціальний працівник надає психологічну підтримку та стимулює літніх людей до самостійного життя, залежно від стану їх здоров'я чи ступеня інвалідності. Він налагоджує, підтримує, а також розвиває співпрацю з органами соціального захисту, медичними та реабілітаційними установами, які обслуговують людей похилого віку.

Ключовим елементом у системі надання соціальних послуг особам похилого віку є Територіальні центри соціального обслуговування, які є важливою ланкою державної системи соціального захисту громадян похилого віку в Україні.

Серед послуг територіальних центрів - соціальна адаптація (культурно-масові заходи, розвиток соціальних навичок та умінь, гурткова та клубна робота), представництво інтересів (допомога в оформленні документів), допомога психолога, побутові послуги (перукарські, з ремонту одягу та взуття, електроприладів, косметичного ремонту помешкань), а також транспортні послуги автомобілем, пристосованим для людей на візках.

2. Відповідно до другого завдання на основі аналізу наукової літератури з'ясовано суть, різновиди та особливості соціальної роботи з людьми похилого віку.

Соціальна робота з людьми похилого віку – багатоаспектна та багатопланова. Вона зачіпає такі сфери життєдіяльності, як організація дозвілля, подолання криз, здоров'я, фінанси, і в нашій країні провадиться за такими напрямками як: – соціальна допомога та догляд в стаціонарних установах Міністерства праці і соціальної політики України; – соціальна робота з людьми похилого віку в територіальних центрах і відділеннях денного перебування; – соціальна підтримка та догляд вдома; – соціальна

допомога, соціальне забезпечення, тобто створення необхідних матеріальних і фінансових умов для підтримання нормальної життєдіяльності.

3. Відповідно до третього завдання досліджено сучасний стан соціальної роботи з людьми похилого віку.

Проаналізувавши сучасний стан соціальної роботи з людьми похилого віку, можна зробити висновок, що через нинішню ситуацію в державі, а саме загрозу епідемії коронавірусної інфекції, на всій території України впродовж року, впроваджуються карантинні обмеження, що потребують заходів комплексного характеру особливо з людьми похилого віку.

З метою вивчення особливостей переживання соціально-психологічної якості життєвого шляху людьми похилого віку, нами було проведене експериментальне дослідження організації соціальної підтримки людей похилого віку. В дослідженні взяли участь 55 осіб. Вибірку склали 22 особи - люди похилого віку територіального центру соціального обслуговування населення (з яких 12 жінок та 10 чоловіків), віком від 65 до 85 років, та 33 особи - люди похилого віку, які не являються клієнтами територіального центру соціального обслуговування населення (з яких 18 жінок та 15 чоловіків), віком від 63 до 87 років.

4. Відповідно до четвертого завдання розроблено рекомендації щодо поліпшення соціальної роботи з людьми похилого віку.

Серед основних рекомендацій, щодо поліпшення соціальної роботи з людьми похилого віку наступні:

- збереження здоров'я та забезпечення добробуту людей похилого віку;
- популяризація в суспільстві ідеї взаємної відповідальності, підтримки між представниками різних вікових категорій, взаєморозуміння;
- формування позитивного ставлення до похилого віку;
- запобігання дискримінації за ознакою віку;
- забезпечення захисту прав людей похилого віку;
- запровадження нових ініціатив по відношенню до людей похилого віку;

- сприяння продовженню часу активної участі старшого покоління в житті суспільства;
- профілактика самотності людей похилого віку;
- розширення можливостей для зайнятості людей похилого віку;
- проведення аналізу даних про стан та потреби людей похилого віку;
- залучення міжнародного досвіду для створення сприятливих умов для проживання та розвитку людей похилого віку на території держави, та кращих практик інших країн.